

ÖNKORMÁNYZATISÁG ÉS AUTONÓMIA

Zongor Gábor¹

ABSZTRAKT

A magyar önkormányzati rendszer immáron 30 éve működik. Az első szabad önkormányzati választások 1990. szeptember 30-án voltak, és több mint 3000 önkormányzati autonómia jött létre. Ekkor váltak önállóvá a települési önkormányzatok. A három évtized alatt sokat változott az önkormányzás és az autonómia is. Az önkormányzati autonómia csak az önkormányzati rendszer egészében értelmezhető és értékelhető. Ezért fontos, hogy az alapvető fogalmakat tisztázzuk.

Kulcsszavak: *autonómia, függetlenség, helyi önkormányzat, önkormányzás, szubszidiaritás*

SELF - GOVERNMENT AND AUTONOMY

ABSTRACT

The Hungarian local government system has been operating for 30 years now. The first free municipal elections were on 30th of September, in 1990, and more than 3000 municipal autonomies have been established. It was then that the local governments became independent. In the three decades, self-government and autonomy have changed a lot. Autonomy of local governments can only be interpreted and eva-

¹ **Dr. Zongor Gábor**, jogász, 1990 és 1998 között a Veszprém Megyei Önkormányzat közgyűlésének elnöke, a Comitatus Önkormányzati Szemle szerkesztőbizottságának alapító elnöke, 1999-2016 között a TÓOSZ főtítkára (zongor53@gmail.com)

luated in the local government system as a whole. It is therefore important to clarify the basic concepts.

Keywords: *autonomy, independence, local government, self-government, subsidiarity*

ALAPFOGALOM MEGHATÁROZÁSOK

Önkormányzatok, önkormányzás, önkormányzatiság és önkormányzati rendszer

Tekintettel arra, hogy gyakran keveredik az önkormányzatok, az önkormányzás, az önkormányzatiság és az önkormányzati rendszer fogalma még a szakmai tanulmányokban is, ezért kísérletet teszek az egyes fogalmak pontosítására. A fogalmak és a mindennapi gyakorlat ismeretében talán sikerül egyértelművé tenni, hogy milyen állapotban is van 2020-ban az önkormányzati rendszer Magyarországon (Zongor 2020).

A fogalmak és tartalmak azonban az idők során változtak és változnak. Magyar Zoltán méltán híres és ismert könyvében, a Magyar Közigazgatás címűben (Magyari 1942) az önkormányzat kifejezés több mint háromszáz alkalommal és sokféle jelzős formában jelenik meg, viszont nincsen szó a könyvben önkormányzásról, önkormányzatiságról és önkormányzati rendszerről sem, ugyanakkor „A közigazgatás szervezeti és működési elvei” fejezetnek a decentralizációról szóló alfejezetében részletesen elemzi az önkormányzat előnyeit, amely szerint az önkormányzat alap gondolata:

„»Ha azt akarjuk, hogy valami jó legyen, csináljuk meg magunk.« Számos helyi ügy van, amelynek valamely meghatározott módon való eldöntése a helybelieknek fontos, és a másutt lakók, valamint a központ számára közömbös. Nincs ok arra, hogy ez ne az ő óhajuk szerint legyen, amely az összes körülményeket legjobban tudja számbavenni.” (Magyari 1942, 116).

Az önkormányzat fogalma

A helyi önkormányzatok az állam részeként, a központi szabályok által meghatározott keretek között gyakorolják a helyi közhatalmat és biztosítják a közszolgáltatásokat. Az önkormányzatok léte feltételezi, hogy a helyi közösség önrendelkezési és öngazgatási jogosítványokkal rendelkezik, vagyis az állam a feladatainak egy részét az önkormányzatok közreműködésével valósítja meg. Az önkormányzatok a szerveiket a területükön élő választójoggal rendelkező polgárok öt évente történő általános választások eredményeképpen hozzák létre. Az önkormányzatok az állam által vállalt, de rájuk bízott kötelező feladatokon kívül önként vállalt feladatokat is elláthatnak, amennyiben ehhez szükséges saját forrással rendelkeznek.

Az állam által törvényekben meghatározott közfeladatokat és közszolgáltatásokat az önkormányzatok látják el, amely feladatokhoz a központi költségvetés támogatást nyújt. Az önkormányzat alanyai a területükön élő választópolgárok és az önkormányzati feladatokat egyrészt a választott szereplők (polgármester, képviselő-testület, bizottságok, társulások, részönkormányzat), másrészt a szakmai ismereteket igénylő szervezetekben dolgozó köztisztviselők (hivatal) és közalkalmazottak (intézmény), valamint alkalmazottak (vállalkozás) végzik.

Önkormányzatok működnek minden esetben, amikor az állami feladatok egy részét a központi hatalom decentralizálja helyi – települési, illetve területi – szintre és az állam magas szintű jogi szabályozással elismeri az önkormányzati működés keretfeltételeit. A helyi önkormányzatok lényegét tekintve a falvak, a városok és a megyék közösségének érdekeit kifejező, a központi hatalomtól részlegesen független politikai szervezetek.

Az önkormányzat jogi személy és tevékenységét döntő mértékben jogszabályok határozzák meg. Az önkormányzat a szervezeti, a személyi, a szervezési és a jogi alapja az önkormányzásnak. Az önkormányzat alapvetően a formai feltételek kerete, amelyben megvalósul az önkormányzás. Az önkormányzat politikai, gazdasági, szociális és közösségi egység, amely biztonsági garanciát nyújt a helyi közösség számára és közszolgáltatási tevékenységében meghatározó jelentőségű az átláthatóság és a közbizalom.

Az önkormányzás fogalma

Az önkormányzás az önkormányzati működés megjelenési módja, amely kifejezésre juttatja az ellátandó feladatok és hatáskörök mértékét és mélységét, valamint magába foglalja a helyi társadalom önszerveződő, továbbá a helyi közösség és az önkormányzati szervezetrendszer feladatellátó képességét. Az önkormányzás tartalma a települési és a területi autonómia mértékét is megjeleníti.

Az önkormányzás fogalmát röviden, de lényegre törően a Helyi Önkormányzatok Európai Chartája (továbbiakban: Charta) a következőképpen rögzíti: „A helyi önkormányzás a helyi önkormányzatoknak azt a jogát és képességét jelenti, hogy – jogszabályi keretek között – a közügyek lényegi részét saját hatáskörükben szabályozzák és igazgassák a helyi lakosság érdekében.”² Az önkormányzás jog, de egyben feltételez megfelelő képességet is.

Az önkormányzás azt jeleníti meg, hogy az önkormányzat a reá ruházott feladatokat és az önként vállalt feladatokat milyen mértékben és minőségben képes megvalósítani. Az önkormányzás része a közvetlen demokratikus döntéshozatal is, így a helyi népszavazás, amikor az önkormányzat képviselő-testülete helyett a választópolgárok közössége közvetlenül dönt.

A helyi önkormányzás terjedelmét a Charta megfogalmazása szerint meghatározza, hogy az Alkotmány vagy törvény miképpen rendezi a helyi önkormányzatok alapvető hatáskörét és feladatait. Az önkormányzás függetlenségét garantáló sza-

2 Lásd: a Helyi Önkormányzatok Európai Chartájáról szóló, 1985. október 15-én, Strasbourgban kelt egyezmény kihirdetéséről szóló 1997. évi XV. törvény 3. Cikk 1. pontját.

bály, hogy a „helyi önkormányzatok – jogszabályi keretek között – teljes döntési jogosultsággal rendelkeznek minden olyan ügyben, amely nincs kivonva hatáskörükből és bármely más közigazgatási szerv hatáskörébe sincs utalva.” Az önkormányzás terjedelme szorosan összefügg a szubszidiaritás gyakorlatával és annak mélységével, ugyanis a „közfeladatokat általában elsősorban az állampolgárokhoz legközelebb álló közigazgatási szervnek kell megvalósítania. A feladatoknak más közigazgatási szervre történő átruházása a feladat természetétől és nagyságától, valamint hatékonysági és gazdaságossági követelményektől függ.”

Az önkormányzás ugyancsak fontos garanciális szabálya, hogy a „helyi önkormányzatok hatásköre általában teljes és kizárólagos. Ezt más központi vagy regionális közigazgatási szerv nem vonhatja el, és nem korlátozhatja, kivéve, ha ezt törvény lehetővé teszi.”

Az önkormányzás sajátos szerepe és ereje abban is megnyilvánul, hogy a helyi önkormányzatok a központi szervek által „átruházott hatáskört – amennyiben lehetséges – a helyi körülményekhez igazítva gyakorolhatják.”³

Az önkormányzás jellemzői:

- *a komplexitás, és az ágazatközi jelleg.* Az önkormányzatok a feladataik ellátása során az adott helyi társadalmi viszony átfogó és komplex megvalósítására törekvenek, amelynek következtében a többféle ágazati jogszabály és szakmai szempont együttes alkalmazásával valósítják meg a feladataikat;
- *a lakossági igények átfogó megvalósítása.* A feladatellátást vagy önállóan saját szervezeti rendszerében, vagy önkormányzati társulásban két vagy több önkormányzattal együttműködésben, vagy kiszervezve a civil szféra, illetve gazdasági társaság által;
- *a lakosság bevonása.* Az önkormányzás során a demokratikusan megválasztott szereplők és a lakosság közötti partnerségnek, a társadalmi részvétel lehetőségének folyamatosan érvényesülnie kell;
- *a gazdasági autonómiára való törekvés.* Az önkormányzat erejét kifejezi a helyi adó mértéke és milyensége, amely lehetőséget nyújt a kötelező feladatokon túl önként vállalt feladatok teljesítésére és fejlesztések megvalósítására;
- *az integráció és az innováció.* Az önkormányzás révén az önkormányzat képes az adott településen, térségben fellelhető különféle társadalmi erőket és tőkét integrálni, valamint a társadalmi innovációt erősíteni és felhasználni;
- *a fenntarthatóság és az önszervezés.* A sikeres önkormányzat a tevékenysége során törekszik a fenntarthatósági szempontok érvényesítésére, valamint az önszervező képesség erősítésére;
- *az átláthatóság és a nyitottság.* Az önkormányzás feltételezi, hogy a közfeladatok megvalósítása nyilvánosan, átláthatóan történjen, amelynek következtében a tevékenységnek nyitottnak kell lennie.

Az önkormányzó képességet korlátozza a túlzott, részletekbe menő központi szabályozás, a saját pénzügyi forrás hiánya, a választott önkormányzati szereplők felké-

3 Charta 4. Cikk a helyi önkormányzás terjedelméről.

szültségének hiányossága, valamint a stratégia nélküli, rövid távú, választási ciklusban való gondolkodás.

Az önkormányzatiság fogalma

Az önkormányzatiság azt fejezi ki, hogy az adott államon belül milyen súlyt képviselnek az önkormányzatok, mennyire decentralizált a döntéshozatali rendszer, illetve a helyi hatalom mennyiben jelent ellensúlyt a központi hatalommal szemben, továbbá ösztönzi-e a központi hatalom az önkormányzás kiteljesedését, hagyja-e a helyi folyamatok demokratikus önszervező rendszerének erősödését, fejlődését, avagy korlátozza-e a helyi döntési szabadságot. Az erős önkormányzatiság az erős demokrácia, míg a gyenge önkormányzatiság az erős központi hatalom kifejezője.

Az önkormányzatiság egyben társadalomirányítási filozófiai kérdés is. Amennyiben a központi hatalom a helyi ügyek lényegi körének intézését az önkormányzatokra bizza, ösztönzi a demokratikus helyi hatalomgyakorlást, és tudatosan törekszik a centralizált és dekoncentrált, valamint a decentralizált feladat és hatáskör telepítésésszerű és arányos rendszerére. A központi hatalom, a kormányzat és az önkormányzati szféra képviselői folyamatosan értékelik az állam és az önkormányzatok közötti feladat, hatáskör, felelősség és forrásmegosztás kérdését, amelynek figyelembevételével időközönkénti korrekcióra kerül sor, a fenntartható önkormányzatiság érvényesülése érdekében.

Az önkormányzati rendszer fogalma

Az önkormányzati rendszer magába foglalja a helyi (települési és területi) önkormányzatok teljességét, az önkormányzás és az önkormányzatiság mértékét és állapotát, az önkormányzatok egymáshoz való viszonyát és az állam szervezeteihez való kapcsolatát.

Az egyes országok önkormányzati rendszerei jellegüket tekintve sokféleképpen csoportosíthatóak:

- egyrészt a települési önkormányzatok lakosság száma, mérete;
- másrészt az önkormányzatokhoz telepített közfeladatok mértéke;
- harmadrészt az önkormányzatok gazdasági autonómiája alapján.

Ugyanakkor egy országon belül is sokféleképpen csoportosíthatóak az önkormányzatok. Magyarországon a települési önkormányzatok 19 megyébe, illetve a fővárosba sorolódnak. A főváros sajátos önkormányzat azáltal, hogy települési és egyben területi önkormányzati feladatokat is ellát, valamint területe 23 kerületi (települési) önkormányzatra oszlik. A megyéken belül az önkormányzatok járasonként is lehatárolásra kerültek. Vidéken jelenleg 174 járás létezik és 3154 települési önkormányzatot foglalnak magukba.

A közigazgatási térfelosztás mellett fontos megkülönböztetni az ország egyes térségeit aszerint, hogy milyen a településszerkezetük. Így egészen más problémákat kell megoldani az önkormányzatoknak az aprófalvas térségekben, mint az

Alföld nagytelepülések, illetve tanyás vidékein, vagy a fővárosi és egyes nagyvárosi agglomerációkban. Az általánostól eltérő a feladata az üdülő jellegű településeknek, a turisztikailag kiemelt jelentőségű önkormányzatoknak. Ugyancsak speciális feladatok jelentkezhetnek az országhatár menti településeken, a határon átnyúló térségekben.

Az önkormányzati rendszer fontos jellemzője még, hogy milyen jellegűek a települési önkormányzati társulások, valamint milyen mértékű a társulási szabadság, vannak-e központi ösztönzők a társulások működtetésére, fenntartására.

A szubszidiaritás fogalma

A szubszidiaritás egyrészt azt jelenti, hogy az adott döntés lehetőség szerint az érintettekhez legközelebb lévő szinten szülessen, másrészt a döntéshozatal szintje rendelkezzen megfelelő kompetenciával, azaz szervezeti, személyi és technikai feltételekkel.

A szubszidiaritás érvényesülése feltételezi a differenciált hatáskör telepítést, mivel a szubszidiaritás másrészt arra is választ ad, hogy amennyiben a hatáskörrel rendelkező szerv nem tudja, vagy nem akarja gyakorolni hatáskörét, akkor helyette mely szervezet jár el. (Ez utóbbi szabály hazánkban 1990 és 2011 között csak a középfokú közszolgáltatási feladatok tekintetében érvényesült, amikor is a települési önkormányzat átadhatta a megyei önkormányzatnak az intézménye fenntartási jogosítványait. Miután a megyei önkormányzatok már nem gyakorolnak intézményfenntartó funkciót, így ez a gyakorlat megszűnt.)

A jelenlegi sarkalatos törvényi szabályozás elvi lehetőséget ad arra, hogy a nagyobb gazdasági teljesítőképességű, lakosságszámú hatáskört gyakorló önkormányzattól, annak hozzájárulásával más önkormányzat, illetve társulás önként átvállalja a feladatot. Viszont továbbra sincsen általános kiegészítő szabály arra, ha a települési önkormányzat nem képes gyakorolni hatáskörét, akkor melyik önkormányzat és milyen feltételekkel lép be a helyére. A szubszidiaritás egyben a szolidaritás megnyilvánulási formája is.

Az önkormányzati autonómia jellemzői

Magyary Zoltán az önkormányzat és az autonómia fogalmát azonosította, mely szerint „Az önkormányzat (autonómia) szó szerint az ellentétét jelenti annak, hogy valakit más kormányoz. Ha tehát egy szervről azt mondjuk, hogy önkormányzati joga van, akkor feltételezzük, hogy ez másként is lehetne, mert van felette egy erősebb hatalom, amely őt kormányozhatná. Az önkormányzat fogalma tehát nem alkalmazható a legmagasabb, a szuverén hatalomra, tehát az államra, amelynél más által való kormányzásról nem lehet szó.”

A megközelítésével egyetértve azt mondhatjuk, hogy amennyiben nem beszélhetünk autonómiáról, akkor nem beszélhetünk önkormányzatról sem. Önmagában ugyanis, ha léteznek helyi közösségek által megválasztott és közfeladatot ellátó szerveződések, amelyeket a törvényi szabályozás önkormányzatnak hív, de

- nem működnek és szabályoznak – a központi szabályozás keretei között – önállóan és függetlenül, valamint
 - nincs kiszámítható és fenntartható anyagi bázisuk, amely hosszabb távon lehetővé teszi a helyi közösség elvárásainak ésszerű és hatékony teljesítését és
 - saját szervezetük nem mentes a külső befolyástól,
- akkor a megnevezés ellenére mégsem beszélhetünk önkormányzatról.

Egyetértve Siket Judit megállapításával, mely szerint: „Az autonómia tartalma nyilvánvalóan önmagában nem értelmezhető, a települési-területi önkormányzati önállóság, a függetlenség fogalomrendszere kizárólag viszonyrendszer elemeként határozható meg. Az államszervezet és a helyi önkormányzatok struktúrájának rendszerszerű elemzése nyújthat segítséget az autonómia lényegének, jelentéstartalmának meghatározásakor” (Siket 2017, 10).

Az autonómia léte és mértéke határozza meg, hogy egy adott országban milyen erős a helyi önkormányzás és miképpen érvényesül az önkormányzatiság.

AZ ÖNKORMÁNYZATI AUTONÓMIA ÉRVÉNYESÜLÉSE AZ ELSŐ KÉT ÉVTIZEDBEN

A rendszerváltoztató köztársasági alkotmány (továbbiakban: Alkotmány)⁴ és az alkotmányos szabályozás az önkormányzatiságot természetjogias megközelítésben kezelte, mintegy sajátos, önálló hatalmi ágként. Ez kifejezésre is jutott az Alkotmány 42. §-ában, mely szerint: „A község, a város, a főváros és kerületei, valamint a megye választópolgárainak közösségét megilleti a helyi önkormányzás joga. A helyi önkormányzás a választópolgárok közösségét érintő helyi közügyek önálló, demokratikus intézése, a helyi közhatalomnak a lakosság érdekében való gyakorlása.”

Az Alkotmány és a helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény (Ötv.) két évtizeden keresztül önkormányzati alapjogokon keresztül biztosította a települések autonómiáját. Ugyanakkor nem feledkezhetünk meg arról a tényről sem, hogy az önkormányzati autonómia gazdasági alapjai érdemben nem teremtődtek meg, így a jogi és a szervezeti oldala volt erős az autonómiának, míg az anyagi függősége a mindenkor kormány és országgyűlés felé fennállt, sőt ciklusról ciklusra erősödött.

Az önkormányzati autonómia kezdeti „határtalanságának” egy szép példája, amikor dr. Puztai Gyula, Vas megyei önkormányzat közgyűlésének elnöke 1991-ben előbb ismerte el Szlovénia függetlenségét, mint a Magyar Köztársaság.

Az önkormányzati autonómia törekvések ugyancsak látványos megnyilvánulása, hogy a települési önkormányzatok száma a kezdeti 3090-ről mára 3178-ra növekedett, melyből az első ciklusban 58 új község jött létre. Ugyancsak az autonómia iránti vágy fejeződött ki abban, hogy a kisebb települések is önálló polgármesteri hivatalok fenntartására törekedtek. Az önállóság élménye hajtotta az önkormányzatiságot Magyarországon három évtizeddel ezelőtt.

4 Lásd: a Magyar Köztársaság Alkotmányáról szóló 1949. évi XX. törvény a Magyar Közlöny 1990. évi 84. számában (1990. augusztus 24.) egységes szerkezetbe foglalt szövegét.

A szétaprózódott településszerkezet, a gazdasági alapok hiánya, a differenciálatlan hatáskör telepítés gyakorlata, az önkormányzó képesség megteremtésének hiánya következtében az önkormányzati függetlenség fokozatosan látszat autonómiát eredményezett a települések túlnyomó többségénél és az önkormányzati rendszer egyre igazságtalanabbá vált. A hátrányos helyzetű térségekben lévő, hátrányos településeken élők számára a törvényekben meghatározott közszolgáltatások nem, vagy nem megfelelő minőségben kerültek biztosításra. A szubszidiaritás elve jószerivel csak elv maradt. Így elkerülhetetlenné vált az átalakítás szükségessége.

HOGYAN ÉRVÉNYESÜL MA AZ ÖNKORMÁNYZATI AUTONÓMIA

A 2010-es kormányváltás egyben gyökeres társadalomirányítási filozófia váltást is eredményezett. A második Orbán kormány a kétharmados parlamenti többség birtokában centralizált hatalomgyakorlást hozott létre, amelyben az önkormányzatok helye és szerepe teljesen megváltozott. Az Alaptörvény⁵ és Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény (Mötv.) jelentős mértékben viszszaeszkortotta az önkormányzatok szerepét és felelősségét.

Mindezt a változást Pálné Kovács Ilona tömören a következőkben foglalta össze:

„Az Alaptörvény a kereteket meglehetősen lazán vonja meg, nem tartalmazza az önkormányzati autonómia szervezeti, irányítási garanciáit, ha úgy tetszik az önkormányzás alapelveit, az érdekegyeztetés rendjét, annál bőbeszédűbb a kormányzat és a kormányhivatal ellenőrző, felügyeleti funkciói tekintetében. Az Alaptörvény nem sorolja fel a minimálisan önkormányzati hatáskörbe tartozó feladatokat (csupán törvényi szabályozási szint szükségességét írja elő). Ezzel gyakorlatilag az önkormányzati rendszer a mindenkori törvényhozás politikai értékrendjének prédájává vált” (Pálné Kovács 2014, 6).

A jogi, szabályozási kérdésekben az állami rendszeren belül az önkormányzatok másodlagossá vált szerepe egyértelműen kimutatható még akkor is, ha fel lehet mutatni olyan nemzetközi példákat, amelyek hasonlóak a magyar új megoldásokhoz. A probléma adott esetben nem a szabályozás szövegével van, hanem a rendszer egészének működésével és komplexitásával. Az önkormányzatiság ugyanis kikerült a hatalomgyakorlók gondolkodásából és az önkormányzatok végrehajtó szerepét kívánják erősíteni. Ez jól megfigyelhető a közoktatás területén, ahol kinyilvánításra került, hogy az általános és középiskolák fenntartása nem helyi közügy a továbbiakban. Miközben egyházak és alapítványok alapíthatnak iskolákat, addig az önkormányzatok már nem, így marad az üres tulajdonlása az épületeknek, amelyeket az állami intézményrendszer működtet és tart fenn. Az önkormányzati kompetenciák

5 Lásd: Magyarország Alaptörvénye (2011. április 25.) 31-38. cikkeket.

2010-től fokozatosan és folyamatosan csökkennek, így ma már töredékét nyújtják az önkormányzatok a helyi közszolgáltatásoknak, mint a kezdetekben.

A gazdasági, pénzügyi autonómia területén még tovább nőtt az állami befolyás szerepe. Az önkormányzatok érdemi hitelfelvele kormányzati jóváhagyásra szorul, a saját bevételi lehetőségük szűkült egyrészt a korábban osztott bevételnek minősülő gépjárműadó elvesztésével, valamint a helyi iparüzési adó beszámításának újra szabályozásával. A települések központi hatalomnak való kiszolgáltatottságát tovább növeli a jellemzően európai uniós pályázati források döntéshozatali mechanizmusa.

A szervezeti és személyi autonómia területén a 2013-ban a járási hivatali rendszer bevezetésével párhuzamosan kialakított új önkormányzati hivatali struktúra következtében a kistéleülések közigazgatási közszolgáltatások szervezéséhez való joga általában sérült. Nehezen igazolható szakmai alapon, hogy miképpen tudja hatékonyan működtetni az adott esetben mintegy egy tucatnyi település a közös önkormányzati hivatalát (Zongor 2013).

Az önkormányzati autonómia szempontjából megítélésem szerint a legnagyobb veszély az önkormányzati szereplők, közülük is kiemelten a polgármesterek személyes autonómiáját fenyegeti. A fejlesztési források elérése kiemelten fontos a településvezetők számára. Ugyanakkor a kialakított pályázati rendszerben nem a törvényi szabályozás érvényesül elsődlegesen, hanem a jogon kívüli befolyás, a kijáras. Harminc évvel az önkormányzati rendszer létrejöttét követően újból azt élik meg a településvezetők, hogy a pártpolitikai hovatartozásnak meghatározó jelentősége van a forrásszerzésben. Elsődlegessé vált, hogy a kormányzó pártok választókerületi elnökeivel, akik jellemzően parlamenti képviselők „sikerüljön” olyan személyes kapcsolatot kialakítani, ami hozzásegítheti a települést fejlesztési pénzekhez. Ebben az elosztási, újraosztási rendszerben nem nyílt verseny, az átláthatóság, a kiszámíthatóság a meghatározó, hanem a kijárási képesség, ami a személyes autonómia sérülésével jár. Így az önkormányzó képesség helyett a túlélési képesség vált meghatározóvá.

Így fordult át az 1990-es önkormányzati álom 2020-ra rideg és kíméletlen anyagi valósággá.

TRODALOM

Magyary, Z. 1942, Magyar Közigazgatás, Budapest, Magyar Királyi Egyetemi Nyomda

Pálné Kovács, I. 2014, Az önkormányzati rendszer és a területi közigazgatás átalakulása 2010-2013 MTA Law Working Papers 2014/02 Magyar Tudományos Akadémia / Hungarian Academy of Sciences Budapest ISSN 2064-4515 <http://jog.tk.mta.hu/mtalwp> https://jog.tk.mta.hu/uploads/files/mtalwp/2014_02_Palné_Kovacs_Ilona.pdf

- Siket, J. 2017, A helyi, területi önkormányzatok közigazgatási autonómiája Magyarországon. Történeti és nemzetközi kitekintéssel, figyelemmel a Helyi Önkormányzatok Európai Chartájára. PhD értekezés, Szeged http://doktori.bibl.u-szeged.hu/3950/1/Siket_Judit_ertekezes.pdf
- Zongor, G. 2013, Az új önkormányzati hivatalokról – Új Magyar Közigazgatás 6. évfolyam 9. szám 37-42. oldal.
- Zongor, G. 2020, A magyar önkormányzati rendszer hatékonysága 1990–2018. Önkormányzati szervezet és működéshatékonyság. In: Tózsza István (szerk.) A stratégiaalkotás. Nemzeti Közszerzési Egyetem Közigazgatási Továbbképzési Intézet, Budapest, online megjelenés. 6-67. old. ISBN 978-963-498-227-2

FONTOSABB JOGSZABÁLYOK

- 1997. évi XV. törvény a Helyi Önkormányzatok Európai Chartájáról szóló, 1985. október 15-én, Strasbourghban kelt egyezmény kihirdetéséről
- 1949. évi XX. törvény Magyar Köztársaság Alkotmányáról (a Magyar Közlöny 1990. évi 84. számában (1990. augusztus 24.) egységes szerkezetbe foglalt szövege)
- Magyarország Alaptörvénye (2011. április 25.)
- 1990. évi LXV. törvény a helyi önkormányzatokról
- 2011. évi CLXXXIX. törvény Magyarország helyi önkormányzatairól
- 1996. évi XXI. törvény a területfejlesztésről és a területrendezésről